

Izbaja vsaki četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
„ pol leta . 1 fl. 50 k.
„ 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
„ pol leta . 1 fl. 30 k.
„ 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 5.

V Mariboru 3. februarja 1870.

Tečaj IV.

Knjižica dr. Adolfa Fischhofa.

(Dalje.)

Dr. A. Fischhof pride iz jezičnega ozira do sklepa, da pravi: absolutna zapoved prave avstrijske politike je ta, da se v avtonomiji (samospravi) postavodajstva in upravnštva naj gre tako daleč, kakor je le mogoče.

Kje pa je ta meja, da ni preveč pa ne premalo? se utegne vprašati.

Švajca in severna Amerika ste nam na vsako stran izglede; kako daleč avtonomija. V nobeni teh držav ne moti centralizacija avtonomije, in avtonomija ne moti centralizacije. Več kakor 90 let ima že severna Amerika tako ustavo, kakor jo ima dandanes, in nič ni kalilo notranjega miru noter do leta 1860; ali tudi ta boj, ki se je vnel leta 1860, ni izviral iz ustavnih napak, temuč iz socijalnih krivic — sužanstva. Švajcarska ustava obstoji 21 let, in vendar med središčno vlado in 36 kantoni ni bilo nobenega razpora.

Pri nas pa se od nasprotni strani v enomer kriči: „17 deželni zbori ni mogoče vladati!“ Kratkovidni politikarji čenčajo, da so deželni zbori bolezen Avstrije. Neumna bedarija? Deželni zbori niso bolezen Avstrije; deželni zbori so le bolenišnice, v katerih tožijo in se jočejo narodi, ktere hudo tere centralizacija. Nikar ne prekucnite — kliče Fischhof onim, ki hočejo deželne zore vničiti — nikar ne skušajte državne piramide napraviti, ože podnožje in širji vrh; to bi prekucnilo celo piramido.

V dalji svoji razpravi pride Fischhof do tega, da našteva poskušnje, ki jih je že Avstrija prestala od leta 1848, ko se je prvič začela ustava. Celo pet jih je že bilo: prva od 25. aprila 1848. leta, druga od 4. marca 1849, obe ste umrli, predno ste še živeli, tretja je bila diploma od 20. oktobra 1860, četrta od 26. februarja 1861. leta in peta od decembra 1867. leta. Četrto so že pokopali čez 4 leta, peta pa kaže že zdaj vsa znamenja slabosti. Vse te ustave narodom avstrijskim niso dale ne enega dneva notrajnega miru in zadovoljnosti. Državniki avstrijski so gledali pri snovanju ustav le na druge velike države, niso pa nikoli gledali na to, ali so te države tudi podobne narodnim razmeram avstrijskim. Na napačne take podlage so zidali svoja ustavna poslopja, zato ni čuda, da niso stanovitna.

Dr. Fischhof pretresa potem ministerstvo Bachovo, ki je vso Avstrijo vklenil v voz centralizma absolutističnega. Za njim je isto skušal Schmerling po poti centralizma parlamentarnega. Glavna skrb njegova je bila, kako bi jo zvil, da Nemci v državnem zboru dobijo večino, in izvil jo je v svojem volilnem redu res tako prekanjeno, da Nemci, katerih je v Cislajtani le ena tretjina, dobili so večino v državnem zboru. Zato je februarjski patent nemoralen v svoji podlagi, hinavsk v svojem bitstvu — ali prav zato se Nemci kakor smola držijo te podlage in zmirom le kričijo: „na ustavni poti, na ustavni poti“, to je na pregrešni podlagi februarjske ustave — zato so se pa tudi kakor peklenščeka ustrašili izrednega Belkredijevega državnega zbora.

Da je Schmerlingov volilni red res hudodelstvo, dokazuje pisatelj po številkah. Na Moravskem so tri četrtine Slovanov, Nemcev pa le samo ena četrtina, in vendar je v sedanji moravski zbor voljenih 66 poslancev nemške stranke, in le 34 slovanske. V Dalmaciji je 87 odstotkov Slovanov in Lahov le 13 odstotkov, in vendar imajo Lah veliko ve-

čino v dalmatinskem zboru, kajti zviti Schmerling je dobro vedel, da je Lah zaklet nasprotnik Slovanu. Na Českem je tudi taka, in na Štajarskem in Koroškem so Slovenci poskodovani za mnogo glasov. (Še kupčijskim in obrtniškimi zbornicam in pa landtafeliskim posestnikom je došla volilna pravica po Schmerlingu — gotovo samo zaradi tega, ker se je zanašal na nemškutarski duh, ki nadvlada po grajšinah in v teh zbornicah.)

Da bi se pa v federalistični ustavi tudi manjšinam ne godila krivica v deželnih zbora, nasvetuje dr. Fischhof dvojno pot. Ena je ta, da v deželah, kjer biva po več narodov skupaj, naj se ustanovijo po dve narodni zbornici, da na priliko na Českem in Štajarskem je nemška in slovenska deželna zbornica. To mi ni nič nenavadnega, in če je na Dunaju zbornica gospodska in zbornica poslancev, zakaj v deželnih zbora ne bi bile dvoje? Druga, kakor Fischhof trdi, boljša pot pa bi bila ta, da poslanci v deželnih zbora, kjer sta dva naroda v deželi, se posvetujejo skupaj, glasujejo pa po narodnih skupinah, in da le take postavbe obveljajo za sklenjene, za ktere je večina v vsaki skupini glasovala. Ako obvelja to načelo, potem se vé, da bi se moralo še le odločiti, ali to načelo velja pri glasovanju v vseh zadevah, ali le pri narodnih; važni razlogi govorijo le za tako glasovanje v narodnih zadevah.

Ker je mogoče, da bi se tu ali tam žalila narodna ravnopravnost in bi nastali razpori, treba — po pisateljevih mislih — na Dunaju izbrane sodnije, v katero bi vsak narod izmed sebe po postavno prepisanem načinu poslal enako število izbranih razsojevalcev in njihovih namestnikov.

(Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca februarja.

V hiši in dvoru. Semenska žita se morajo očistiti, delo, katero je meseca januarja zaostalo, se mora dovršiti, poljsko orodje pregledati in popraviti.

V hlevih. Obrejena živina se mora dobro krmiti in opazovati, ovcam se mora pripustiti oven, če hočemo, da bodo že mesca julija vrgle mlade.

Na vrtu za zelenje. Parniki (tople grede) se naj napravijo in obsejejo; če je vreme vgodno, se tudi lahko že seje na druge grede salata, špinaca, grašek, selar, žolto korenje itd., v tople grede pa se naj sejejo krastavci (murke) melone itd.

V sadovnjaku. Drevesa se naj obrežejo in ž njih naj pobere mah in stara skorja naj odstrani, v sobi se lahko že cepi, mlada drevesa se morajo presaditi, živi ploti zasaditi in popraviti.

V vinogradih. Trsje, katero je za to, se naj doli položi in zakoplje, rigoliranje za novi zasad se naj začne; gnoj se naj vozi v vinograd, naj se reže in groba.

V hmelnikih. Če hočeš nove grede za hmel napraviti, moraš že zdaj zemljo za dva črevlja izkopati, in če je prst slaba, se mora dobra navoziti; hmeljevinu moraš obrezati, očistiti in pognojiti.

Na polju in senokošah. Struge se naj strebijo. Če je še mnogo snega, se mora prav marljivo pepel, prst, blato in druge enake stvari po snegu trositi; setve, ktere je

mraz vzdignol, se na suhih njivah spet morajo povaliti. Če pripušča vreme in lega njive, se še ta mesec lahko orje in seje oves in krogli grašek. Detelja se naj povlači in kameenje pobere. Senokoše se morajo očistiti; če zemlja ni zmznjena, se lahko napusti voda na senokoše, suhe senokoše se naj pognojijo z golobnjakom ali kurnjakom, po mokrih pa se naj potrosi apno, gips, pepel ali saje.

Pri ulnjaku. Kupljeni ali prodani panji se morajo ta mesec prenesti.

Pri ribnikih se morajo še zmirom luknje na ledu presekovati in skrbeti, da voda dobro priteka in odteka.

V logu. Gozdi se morajo iztrebiti, posekana drevesa odpeljati; jelševo in mecesnovo (relihovo) seme se mora nabrati. Smreke, hoje, borovje, breze se morajo posejati ali zasaditi. Smola se naj začne nabirati.

Lo v. Zajci se ne smejo več streljati, lesice, jazbeci in ptice roparice pa se morajo marljivo pobijati.

Umni sadjorejec.

(Dalje.)

25. Škarlatni hruščev ar (Engl. scharlachrothe Parmäne) raste po bregih in vrtih, hoče pa dobro zemljo, v kateri je od mladosti že zlo rodovitno. Sad v jeseni dozori, je srednje velikosti, pisan; lepo jabelko, okusno za jed in dobro na vse strani za gospodarsko rabo.

26. Bauman (Baumannsrothe Reinette) raste po bregih, vrtih in polju; drevo je trpeče in jako rodovitno. Sad je zimski, velik, rujavkasto pisan; jabelko lepo, prav za prodajo, dobro za jed, še boljše za jabelčnik in sploh gospodarsko rabo.

27. Kratkopcelj sivi (grauer Kurzstiel, Lederapfel) sadi se po bregih, polju in ob stezah; drevo je lepo in obilne rodovitnosti. Sad je zimski, velik, siv, ki se lahko proda; za jed, jabelčnik in sploh gospodarstvo.

28. Parkavec (Parkers grauer Peping) raste povsod: po bregih, vrtih, polju in ob stezah; drevo je lepe rasti in sila rodovitno; vsega priporočila vredno, da se pomnožuje in razširja ko največ. Sad je zimski, velik, siv, ki se dolgo obdrži in tudi na drevesu dalj časa zdrži in ostati zamore; je izvrsten za jed, jabelčnik in vsako rabo pri gospodarstvu.

29. Špitaljček (Engl. Spitals-Reinette) raste po bregih, vrtih in polju; drevo je srednje velikosti, pa zlo rodovitno. Ima pa najzlahnejši zimski sad srednje velikosti, rumen, nekoliko rujav, izvrsten za vžitek, jabelčnik in sploh gospodarstvo.

30. Karpentin (Carpentin) se sadi po višinah, polju in ob potih; drevo stori redek, prevdljiv vrh, je pa zlo velike rodovitnosti. Sad je sicer zimski, majhen, pisan, pa dober za jed, izvrsten za jabelčnik in gospodarstvo.

31. Zlati angl. hruščev ar (Engl. Winter-Gold-parmäne) raste po višinah, vrtih in polju. Drevo je zlo rodovitno, stori lep, visok vrh in dolgo trpi. Sad je zimski, velik, pisan, izvrsten za jed, jabelčnik in o vsakem oziru za gospodarstvo neprecenljiv.

32. Kraljevi kratkopcelj (königl. rother Kurzstiel) raste povsod rad v vseh krajih in legah, vrtih in polju. Drevo cvete najpozneje in je jako rodovitno in trpežno. Sad je srednje velikosti, rudečkast, pisan, zimski; trpi pa do meseca maja ali velikega travna, je zlo dober za jed, jabelčnik in gospodarstvo.

33. Orlean (Reinette von Orlean) se sadi po bregih, polju in vrtih. Drevo je jako rodovitno, v dobrem, dostojnem kraju in rodovitni zemlji prekosi sad, kar se okusa tiče, skoraj vsa druga jabelka. Sad je zimski, srednje velikosti, pisan, izvrstno okusen za vžitek, pa tudi jako dober za jabelčnik in gospodarstvu za vsako rabo.

34. Granat (Engl. Granat-Reinette) se sadi po vrtih, polju in bregih. Drevo cvete jako zgodaj, priraste veliko in ima obširen, košat vrh. Sad je velik, pisan, zimski; izvrsten za jed, pa tudi zlo dober za vsako potrebo pri gospodarstvu.

35. Rujavi matan (weisser Matapfel) raste po polju in ob stezah. Drevo je veliko, košatega vrha in pozno cvete. Sad je zimski, ki trpi do meseca marca ali sušca, je srednje velikosti, pisan; dober za jed, in jako dober za gospodarstvo in jabelčnik.

36. Zimski pisanec (Winterstreifling) raste po višinah, polju in ob stezah. Drevo je visokega obokanega

vrha, trpežno in zlo rodovitno. Sad je zimski, trpi do spomladi; je velik in pisan, pa jako dober za gospodarstvo in jabelčnik.

37. Velki bob (grosser rhein. Bohnapfel) sadi se po bregih in ob stezah. Drevo je močno, trpežno, in še celo v slabih krajih rodovitno, kjer ni dostojni kraj za sadje-rejo. Sad je zimski, pa se ne sme prezgodaj orestiti, trpi pa do toplega leta; je velik, pisan, jako dober za gospodarstvo, izvrsten pa za jabelčnik.

38. Voščenek (Wachsapfel) raste v vsaki zemlji in povsod dobro stori: po višinah, vrtih, polju in ob stezah. Drevo je povsod zlo rodovitno, naj stoji kjerkoli. Sad je zimski, srednje velikosti, temeljno barvan; dober za jed, zlo dober za gospodarsko rabo in jabelčnik.

39. Zimski štetin (gelber Winterstettiner) se sadi po višinah, polju in ob stezah. Drevo je veliko lepo, zdravo, krasnega vrha in velike rodovitnosti. Sad je zimski, ki trpi do meseca maja, je velik in rumen; dober za jed, zlo dober pa za gospodarstvo in jabelčnik.

40. Rumeni štetin, čebular (gelber Herbststettiner) se sadi po višinah, polju in ob stezah. Drevo stori visok razširjen vrh, je trpežno in rodovitno. Sad je jesenski, velik, rumen, zlo dober za vžitek in gospodarstvo.

Prav prilična in dostojna plemena omenjenih jablan so za sajenje ob stezah, ker visoke vrhe storijo, njih sad precej pozno dozori, in je manj mikaven, da bi ga popotniki odnašali, vozači pa voziti ne mogli, sledeče: Zlata kraljična, Šampan, Kratkopcelj sivi, Veliki bob, Sorgolet, Parkavec, Zimski pisanec. Izmed zgoraj popisanih jablan so sledeča plemena, ktera pozno cvetijo, in so toraj posebno dostojna za nizoke in vlažne kraje, kjer spomladanski mraz rad cvetje zgodnjih plemen posmodi: Borsovaška kraljična. Zlata kraljična, Kraljevi kratkopcelj, Rujavi Matan, Veliki bob.

(Dalje prih.)

Dopisi.

Iz murskega polja. J. V. (Imamo pa vendar že tudi mi slovenske gospode.) Ko smo zdaj občno popisovanje ljudi in živali imeli, so nam poslali iz Ljutomera nekega prav političnega gospodeka, ki ni razumel nas, in mi ne njega. Navadno je vprašal vsakega ali je oženjen? — Po svojem je gospodič vsikdar rekel: „Ali ste ženeni? Večidel smo mu odgovarjali, „da!“ Pride tudi na vrsto mladi kmetič, komaj letodan oženjen, in ko ta napove svojega tri tedne starega otroka, ga gospodič tudi hitro vpraša, ali je otrok „ženeni?“ — Šaljiv kmetič mu tudi hitro odgovori: „Hm! saj ga vsak dan gonim v snoboke, pa le noče iti!“ Smijali so se prav glasno vsi, ki so bili v sobi pri županu, in na to začne naš gospodek široko gledati ne vedoč, kaj ta smeh pomeni. Naš župan bi mu morebiti rad povedal vzrok smeha, pa po slovensko ni hotel, nemški pa ni znal.

Iz tržaške okolice se piše da je tamo, kakor tudi na Krasu, narodno gibanje prav živahno, in da se posebno mladina prav marljivo uči lepega in čistega slovenskega jezika, kar se lahko čuje pri vsaki priložnosti. Tudi v štacunah se govori že prav čist slovenski jezik, in mesto „cukra“, „kafeja“ itd. se zdaj že zmirom čuje „sladkor“, „kava“ itd.; samo stari ljudje so še zmirom pri svojem starem kopitu. Pa naj jim bo to staro veselje! V spomin našega prvega pesnika Vodnika namerjavajo napraviti skoraj vse primorske čitalnice — to se tudi čuje od drugih čitalnic in društev — napraviti lepe besede, veselice, glediščne igre itd. To so res prav veseli glasi iz Primorja, in želeli bi bilo, da bi taki prihajali iz vseh strani Slovenije.

Iz Ptuja smo dobili prav važen akt, s katerim je spet dokazano, kako c. kr. uradniki dejansko spoštujejo slovenski jezik in narodno ravnopravnost. Odvetnik dr. P. je vložil pri Gornjeradgonski sodnji slovensko tožbo. Odlok na njo — se ve da, je dobil nemški. Dr. P. se je proti takemu žaljenju ustave in drugih postav pritožil. Neki g. Supančič, ki je bil še tedaj — zdaj je že adjunkt na Kranjskem — v Gornjeradgoni c. kr. avskultant, je predložil pritožbo viši deželni sodnji, in v svoji veliki prevzetnosti pristavil neke „amtserinnerungen“. Spis nosi število 244 in se glasi:

„Slavna c. kr. viša sodnja!“

Na slovensko tožbo J. M. . . . a izročeno po dr. P. proti A. M. . . . u zavoljo 750 f. 50. se je z odlokom 25. jan. št. 94 odgovorilo v nemškem jeziku. Tožnik je proti temu

odloku, ker ni pisan v slovenskem jeziku, o pravem času izročil pritožbo in se je sklicaval na §. 19. drž. osn. pravic, na §. 13 obč. sodnijskega postopnika in na dvorni dekret 22. dec. 1853 št. 109. Predlagaje pritožbo in odlok visoki razsodbi našla je spoštljivo podpisana c. kr. okr. sodnija povod za sledeče

uradne opombe.

Kakor je razvidno iz priloženega zapisnika, napravljene s pritožnikom J. M. . . . om, izročila se je pritožba brez njegovega vedenja in njegove volje, pritožba je torej iztok („emanation“) njegovega zastopnika dr. P. — znanega Slovonijanerja („Slavonianer!!!“) Že to bi samo na sebi zadostovalo, da bi se pritožba zavrnila, in ne bilo bi treba razlagati, da je pritožba postavno neopravičena, vendar smo že zdaj prisiljeni („man sieht sich genöthiget“) vse to razlagati, ker je mogoče, da bi se primerila enaka pritožba („beschwermiss“) dejansko izvirajoča od kake stranke.

§. 13. obč. sodnijskega postopnika in dvorni dekret 22. dec. 1835, na ktera se pritožba sklicuje tukaj nimata nobene veljave, ker §. 13 s. p. samo pravnikom (rechtsfreund) zaukazuje rabo deželne jezika, omenjeni dvorni dekret pa le govori o dolžnosti, naj se prestava priklada spisom, ki niso pisani v sodnijskem ali deželnem jeziku in ima torej veljavo samo za stranke, ne za sodnika. Ko bi pa hoteli te postavbe po analogiji (per analogiend!!!) raztegniti na sodnika, je treba opomniti, da je v onih deželah, kjer bivajo razne narodnosti, vsak jezik katerega teh narodov izrečeno in postavno priznan tudi za deželni jezik. Na Štirkem, kjer Nemci in Slovenci pomešano živé, sta torej oba jezika deželna jezika. Dokler se torej kak sodnijski odlok piše v enem izmed teh jezikov, ne more se zaradi tega proti odloku nič ugovarjati.

Ravno tako malo določuje §. 19 drž. osn. postav, da bi se moralo v deželi s pomešanim prebivalstvom na slovenske vloge odgovarjati tudi s slovenskimi odloki. Omenjeni §. sicer zagotavlja deželnim jezikom ravnopravnost v uradu in šoli, ali ta ravnopravnost se mora tako tolmačiti, da je dovoljeno posluževati se v uradu obeh jezikov z enakim uspehom. Nočemo razpravljati vprašanja, ali ima slovenski jezik potrebščine kulturnega jezika in ali ima pravico tirjati ona priznanja, ki so se dala drugim napredovalnim jezikom, vendar je že ministerski zaukaz 15. marca 1862 št. 865 priznal, da se z ozirom na varnost in hitrost in na okoliščino, da ne stoji vsem uradnikom in odvetnikom popolno znanje slovenskega kot pismenega jezika na razpolaganje, takrat slovenski jezik v deželah spadajočih pod okrožje te višje deželne sodnije ni mogel vpeljati v onem obširnem smislu, kakor je to mogoče po drugih kronovinah in deželah, kjer Slovani prebivajo; omenjeni ministerski zaukaz je torej „implicite“ priznal, da slovenski jezik še ni na oni stopnji izobraženosti, da bi se mogel kot pismeni jezik vpeljati v urade, kakor se je to zgodilo z drugimi slovanskimi jeziki. Od leta 1862 pa se v tem obziru razmere niso bistveno spremenile in se tudi niso mogle bistveno spremeniti, ker je slov. pismeni jezik v tem času tako rekoč še le umetno stvaril, tako da mora biti enemu prihodnjih desetletij prepuščeno, da se po vpeljavi v ljudske in srednje šole z njim seznanijo prihodnji (werdenden) sodniki.

Pa ne le da bi slovensko uradovanje bistveno oviralo glavno potrebo dobrega pravosodja, namreč hitrost, zlasti zdaj imamo le toliko delavcev, kar jih je neobhodno treba in ker posebno pri tukajšnji c. k. okrajni sodnji edini kancelist, kakor znano, slovenskega jezika čisto nič ne zna, bilo bi tako uradovanje slovenskemu ljudstvu naravnost neumljivo, kajti deželni govor je jako jako različen od umetno skovanega pismenega jezika, in kmetu je kakor skušnja uči, nemški odlok bolj umljiv nego odlok, ki je pisan v neznanem mu slovenskem jeziku; kdor pa brati ne zna, našel bo lože tolmača za nemščino nego za slovenščino.

Uradovanje v slovenskem ljudskem jeziku pa, ktero bi edino doseglo zahtevani namen, namreč biti lahko umljivo za kmeta, in ktero bi v primeri ne bilo tako težavno, je ne vredno vsakega javnega urada zlasti pa sodnije in se mora torej opustiti.

Kar se konečno specialno tiče predstoječe zadeve, je tem manj potrebno odločati ali obravnavati v slovenskem jeziku, ker je tožnik itak bil pri obravnavi zastopan po svojem zagovorniku dr. P., ta pa je popolnoma zmožen nemškega jezika, kteremu se ima edino zahvaliti za svojo omiko, kar je potrebuje v svojem stanu. Naposled si pokorno pod-

pisana c. k. okrajna sodnija ne more kaj, da ne bi priznala, da bi jej — kakor naj že tudi izteče odlok višje deželne sodnije — bilo uradovanje v slovenskem jeziku po smislu pritožbe prav težko — če ne naravnost nemogoče.

C. k. okrajna sodnija gorenjeradgonska, 27. febr. 1869.

Iz teh „uradnih opomb“ se lepo vidi, kako se pri nas neki uradniki mislijo o ravnopravnosti slovenskega jezika v uradih in sploh o §. 19 osnovnih postav. Vedno zahtevanje slovenskega uradovanja pri naših uradih je nam tedaj sila potrebno če hočemo doseči to, kar nam po pravici in postavi gre, uradniki nam v tem ne bodo nikdar naproti prišli in bodo samo le tedaj slovenski uradovali, če bomo mi to prestando tirjali.

Politični ogled.

Ministerska kriza še zmirom ni končana.

Iz državnega zbora. Adresna debata je sicer že končana, vendar moramo omeniti še nekih govorov. Proti adresi je še prav izvrstno govoril slovenski poslanec Črne, in je prav izvrstno dokazal, da se ustava mora premeniti. Vsaka država ima svoj poklic, katerega želi doseči. Rusija ima namen dobiti Carigrad, Prusija hoče zjediniti vse Nemce, Francosko hoče dobiti Reno kot mejo, Italija Rim. Le Avstrija nemore in ne sme nič namerjavati zaradi svoje ustave. Država pa, ki se odreče svojemu poklicu, se sama pogublja. Sprava je v Avstriji najprej potrebna, ker jo bo spet oživila.

Rechbauer je govoril za adresno in nič kaj posebnega rekel, če ni to, da je Nemec z dušo in telesom, in da mu gre nemška narodnost nad vse. — Naj mu gre.

Dr. Toman je odgovarjal Rechbauerju in mu dokazal, da §. 19 ne zadostuje ravnopravnosti kakor je trdil R. — Tudi neki Klun je govoril za adresno, ki je Slovincem svetoval, da naj bodo panslavisti. — Hvala za svet.

Proti koncu je še govoril minister Giskra v imenu svojih tovaršev in je rekel med drugim, kako je Avstrija zdaj cveteča kakor mnogo snubljená nevesta, in da se je mnogo storilo za šolo, svobodnosti in gospodarski napredek itd.

Poročevalec Tinti je govoril slednji in je s svojim govorom zlo razžalil Tirolce, ker jim je rekel, da niso Avstrijanci, in da je njihova domovina le Rim in papež njihov cesar. Po končani splošni debati so razžaljeni poslanci tirolski izstopili iz državnega zbora (gg. Brader, Jäger, Greuter, Wiesler in Giovanelli). Giovanelli je 27. p. m. v seji to naznačil v imenu svojih tovaršev in med drugim tudi rekel: „Mi ne moremo dalje gledati, kako se naša najsvetejša čutila žrtvujejo na altarju liberalne in ministerske brezmiselnosti. Mi nočemo dalje služiti sistemi, o kateri že naprej vidimo, da se mora pogubiti. Kot Tirolci, kot pošteni možje izstopimo iz te zbornice s čustvom, da smo branili vselej svojo čast in čast naše dežele.“

Tirolci so stali in ravnali kot možje in prav storili, da so zapustili zbor. Kako dolgo pa še bodo Slovenci ostali tamo? Ali bi ne bil čas tudi že za nje odstopiti iz državnega zbora, v katerem ne bodo nikdar nič dosegli? Treba je to dobro premisliti! — Proč iz Dunaja, kličejo tudi poljski časniki svojim poslancem. Ti še vendar tako hitro ne bodo šli, ker še zmirom pričakujejo mnogo od sedanjega državnega zbora in vlade. Bodo se pa gotovo motili.

O specialni debati ni nič posebnega omeniti, za njo je glasovalo 114, proti nji pa 47 poslancev, namreč: Polaki, Slovenci in 3 Nemci. Za posvetovanje poljske rezolucije je zbran odsek 14 udov, med kterimi so samo 4 Poljaki in kteremu je prvomestnik Eichhof.

V Pragi so izvolili za župana dr. Brauner-ja, ker je tudi deklarant, ga vlada morebiti tudi ne bo potrdila.

V Dalmaciji sta general Rodič in baron Fluk zdaj spet nekoliko popravila hude pogrške, ki jih je storila tamna deželna vlada; mnogi pošteni uradniki, ki so zgubili službo zato, da niso hoteli trobiti v laški rog, so zdaj spet dobili svoje službe in lahoni t. j. prijatelji Lapene-ta pa so jo zgubili. — Pravica naj velja.

Iz Hrvaške se piše, da se še zastran razvojničenja granice dunajske in ogerske vlada zmirom pogajata, vsaka bi rada imela največji dobiček iz tega, ali pa je graničarjem to prav ali ne, za to nobena ne vpraša. Dolnja granica se bo znabiti lahko podala, zgornja bi vendar znala postati druga kotorska boka.

V Bavarski se godijo zanimive stvari. Iz parlamenta vidimo, da zmaga volja večine naroda proti volji krone. Kralj hoče obdržati svojega ljubljence kneza Hohena-lohe kot prvoslednika ministerstva, temu se je soperstavila v adresi do kralja prav energično večina zbornice, med kterimi so tudi udi kraljeve rodovine, in gotovo bo kralj moral odstraniti tega Prusoljuba.

Ruska vlada je razpisala mednarodno posojilo za 120 milijonov rubljev. Denar je namenjen za zidanje železnic. — Ruski časniki pišejo, da ima Rusija zdaj vojske skupaj 1,245.000 mož.

V Berolinu je bil avstrijski nadvojvoda Karl Ljudovik na tamošnjem kraljevskem dvoru prav slovesno sprejet. To vendar ne bode celo nič spremenilo političnega stanja med Rusijo in Avstrijo.

V Francoski in Taljanski še zmirom rogovilijo republikanci.

Spanjolci še zmirom iščejo kralja.

Turk si je naročil tihoma v Ameriki 200.000 pušek na iglo in prišlo jih je že pred kratkim 60.000 v Carigrad, druge se pričakujejo v kratkem.

Na Kreti je spet začelo vreti, in Grki se pripravljajo na nov krvav upor.

Novičar.

(Mariborska čitalnica) tekočo zimo še napravi sledeče besede in veselice: 12. februarja besedo s plesom, 26. februarja ples, 1. marca, 20. marca, 3. aprila in 24. aprila besedo ali s tombolo ali z gledišno ali drugo društveno igro. — Začetek vselej ob 8. uri zvečer.

(Nova pošta.) Prvega februarja se je odprla nova pošta pri Veliki nedelji blizu Ormuža, katero je prevzel g. Petek Davorin kot novoimenovan c. k. poštar.

(Spominek ranjkemu nadvojvodu Janezu), ki ima mnogo zaslug za Štajarsko, namerjava postaviti v Gradcu štajarski deželni odbor.

(Še Turk je soper brezverske šole.) Turška šolska postava ima to-le določilo: Vsaka vas naj ima začetne šole in če je prebivalstvo mešano, naj bo ena taka za mahomedane, in druge za drugo prebivalstvo. Otroci naj se podučujejo v verskih bukvah svojega verstva. Turška postava za ljudske šole ima določila, ki se ne strinjajo s šolskim brezverstvom. —

(Madjariziranje hrvaških imen.) Ob novem letu se je odprla železnica iz Zagreba v Žakanj-Kanižo; zdaj je tedaj Zagreb, ki je 12 let pozneje prvo železnico dobil, kakor Ljubljana že zvezan na četiri strani z železničnimi progami. Na progi Zagreb-Žakanj ni bilo nikjer hudih topografičnih zaprek premagovati, še na razvodju med Savo in Dravo, ki je blizu Križevcev, ni bilo treba delati predora, temoč samo globljeji zarez. Most čez Dravo je ličen. Zlo šaljivo pa more biti za vsakega Hrvata, da madjarsko železniško društvo vsa imena železniških postaj madjarizuje. Križaci se zdaj zovejo Körös, Koprivnica Kapronca in skoz in skoz narodni Karlovac je zdaj Karolyvaroš! Kako dolgo še bodo Hrvati k takemu in enakemu postopanju molčali?

(Moskavsko slovansko podporno društvo) bode izdalo rusko knjižico o Slovencih, katero že piše neki Slovenec, upati je, da bode prav temeljito popisal naše razmere. Do zadnjih časov še svet niti ni vedel, da Slovenci so tudi na svetu. V Rusiji so nemški učenjaki trosili vero, da so naše dežele že celo ponemčene.

(Ignama) se imenuje neki sad na Kitajskem, ki je po d ben krompirju, samo da je še boljši in rodovitnejši. V Švajci ga že pridelujejo in radi jedo.

(Župnik umorjen) V Hus-u v Moldavi so tolovaji ustrelili tamošnjega starega katoliškega župnika in so odnesli vse, kar je imelo kako vrednost. Ko so od hiše šli, srečajo neko žensko s šest let starim otrokom, tolovaji so jo silili, da je morala piti iz njihove steklenice in tudi otroka, ko se je to zgodilo, so odšli. Črez eno uro je bila žena mrtva in otrok, tolovaji so nju ostrupili. Takih in enakih dogodeb se zdaj šteje množina po časnikihi. — Sad nove liberalne ere!

(Politično društvo „Soča“ v Gorici) je imelo 24. jan. drugi občni zbor, pri katerem se je zbralo 35 družbenikov. Huda zima in strašna burja jih je zadržala veliko, ki so se hoteli vdeležiti zbora. Najvažnejši predlog je bil ta: Druš-

tvo „Soča“ naj poda prošnjo oziroma pritožbo ministerstvu, ali pa naravnost Njih Vel. cesarju, da prezirajo c. kr. uradniki § 19 državno osnovnih postav, in da se naj priskrbi, da se bode vendar le enkrat izvrševal. To prošnjo naj društveni odbor sestavi in jo prihodnjemu občnemu odboru predloži. Ta predlog, kterega je dr. Lavrič sestavil, je bil soglasno sprejet in sicer, da naj gre pritožba naravnost do cesarja.

(„Slovenija“), slovensko politično društvo v Ljubljani, je v občnem zboru 27. januarja sklenolo zahvalno adresno telegrafično poslati slov. poslancem: Toman-u, Svetecu in Černe tu.

(Čitalnica v Vertobji) se bo slovesno odprla dne 6. februarja t. l. Odbor vabi vse rodoljube k tej veselici.

(Schwebelpfeife.) Tako se imenuje piščalka prostega ljudstva na gornjem Štajerskem. „Schwebel“ tukaj pač drugega ni, kot slovenska žvegla. Tako so se še ohranili ostanki nekdanjega Slovenstva v govoru zdaj ponemčenega gornjega Štajerskega.

(Velika vrtnarska izložba cvetlic, rastlin, sadja itd.) bo od 24. aprila do 1. maja 1880 na Dunaju. Pri tej izložbi se lahko vsak vdeleži, mora vendar osem dni poprej naznaniti pismeno vodstvu c. kr. vrtnarski družbi na Dunaju, koliko potrebuje prostora in ktere cvetlice hoče poslati. Ravno tako ima vsak pravico pogajati se darila, ktera so odločena za najboljše pridelke.

Letni in živinski sejmi na spodnjem Štajerskem

od 1. do 14. februarja 1870.

(Sejmi brez zvezdice so letni in kupčijski, z jedno zvezdico zaznamnani (*) so živinski, s zvezdicama (**) so pa letni in živinski.)

3. februarja pri sv. Jurju** na Ščavnici v okraju gornoradgonskem; v Jerenini** v mariborskem okraju; Kostrevnici** pri Celju, pri sv. Jakobu v Vadršu; v Vidmu* v okraju brežkem.
4. februarja. Pri sv. Barbari v okraju ptujskem.
5. februarja. Pri sv. Petru** pri Königsbergu v okraju Kozjem.
7. februarja. V Dobrni**, v okraju celjskem; v Lipnici**.
9. februarja. V Gnasu**, v okraju feldbahskem; v Konjicah**; v Pilsteinu** v okraju Kozjem.
12. februarja. V Gamlici**, okraju lipniškem.
14. februarja. V Rušah**, okraju mariborskem; v Sevnici**, v Ponkvi**, v Radgoni**, v Brežicah**, v Žavcu** okraju celjskem.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž- dinu		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	fl.	k.	fl.	3.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	05	4	60	4	90	4	10
Rži	2	65	2	85	3	40	2	70
Ječmena	2	60	0	00	3	55	0	—
Ovsa	1	80	2	10	2	5	2	—
Turšice (koruze) vagan	2	35	2	85	2	60	2	60
Ajde	2	45	2	65	2	70	2	20
Prosa	2	50	2	80	3	45	2	70
Krompirja	1	25	1	10	1	20	1	—
Govedine funt	—	19	—	25	—	24	—	25
Teletnine	—	22	—	26	—	26	—	26
Svinjetine črste funt	—	26	—	26	—	26	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	10	50	9	—	12	—
" 18"	—	—	6	20	0	00	—	—
" 36" mehkih "	4	—	0	00	6	70	8	—
" 18"	—	—	0	00	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	55	—	60
" mehkega "	—	60	—	50	—	50	—	50
Sena cent	1	85	1	85	1	25	1	50
Slame cent v šopah	1	40	1	30	0	80	1	10
" za steljo	1	10	0	90	0	60	—	80
Slanine (špeha) cent	42	—	27	00	40	—	27	—
Jajec pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 81 kr. a. v.

Ažijo srebra 121.—

Narodno drž. posojilo 70.25.

Loterijske srečke.

V Gradcu 29. januarja 1870: **46 45 53 20 11**

Prihodno srečkanje je 12. februarja 1870.

 Vsak gosp. naročnik, ki se bode zdaj oglasil, še dobi vse liste tega tečaja „Sl. Gospodarja“